

Valsts ieņēmumu
dienests

15.12.2020.

Informatīvais materiāls

Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu"

2020. gada 27. novembrī ir pieņemti grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu", kas 2020. gada 11. decembrī publicēti oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" Nr. 240A (2020/240A.18). Grozījumi stāties spēkā 2021. gada 1. janvārī, atsevišķām normām noteikts atšķirīgs spēkā stāšanās laiks.

Būtiskākās izmaiņas:

- ✓ samazināta valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (turpmāk – obligātās iemaksas) likme;
- ✓ no 2021. gada 1. jūlija ieviestas minimālās obligātās iemaksas;
- ✓ no 2021. gada 1. jūlija palielināta obligāto iemaksu likme pensiju apdrošināšanai, ko veic pašnodarbinātie pensiju apdrošināšanai;
- ✓ izmaiņas sociālajā apdrošināšanā mikrouzņēmumu darbiniekiem.

Obligāto iemaksu likme

No 2021. gada 1. janvāra par vienu procentpunktu ir samazināta obligāto iemaksu likme. Kopējā likme, ja darbinieks ir apdrošināms visiem veidiem, ir 34,09 %, t.sk. darba devēja likmi samazina par 0,5 procentpunktiem jeb no 24,09 % uz 23,59 % un darba ņēmēja likmi par 0,5 procentpunktiem jeb no 11 % uz 10,5 %.

No 2021. gada 1. jūlija obligāto iemaksu likme pensiju apdrošināšanai, ko veic pašnodarbinātie no ienākumiem, kas ir mazāki par minimālo algu, līdzšinējo 5 % vietā ir 10 %.

Minimālās obligātās iemaksas

No 2021. gada 1. jūlija ieviestas minimālās obligātās iemaksas.

Minimālais obligāto iemaksu objekts ceturksnī ir trīs Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas – 1500 eiro.

Ja alga ir mazāka par Ministru kabineta noteikto minimālo algu 500 eiro mēnesī vai 1500 eiro ceturksnī, darba devējam (t.sk. pašnodarbinātajam un mikrouzņēmuma nodokļa maksātājam) par darba ņēmējiem jāmaksā minimālās obligātās iemaksas.

Personai, kura ir nodarbināta pie vairākiem darba devējiem vai vienlaikus ir darba ņēmēja un pašnodarbinātā, ienākumus summē, lai noteiktu, vai tie ir minimālajā apmērā.

Minimālās obligātās iemaksas neveic par:

- 1) notiesāto, kas tiek nodarbināts brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā;
- 2) personu, kura ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai ir piešķirta valsts vecuma pensija (t.sk. priekšlaicīgi);
- 3) personu ar I un II grupas invaliditāti;
- 4) personu, kuras pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts bērns, kas nav sasniedzis triju gadu vecumu;
- 5) personu, kuras pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēti trīs vai vairāk bērnu līdz 18 gadu vecumam vai līdz 24 gadu vecumam, no kuriem vismaz viens ir jaunāks par septiņiem gadiem, kamēr bērns turpina vispārējās, profesionālās, augstākās vai speciālās izglītības iegūšanu;
- 6) personu, kuras pašas vai laulātā algas nodokļa grāmatiņā ir reģistrēts nepilngadīgs bērns, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir atzīts par personu ar invaliditāti;
- 7) personu līdz 24 gadu vecumam, kura mācās vispārējās, profesionālās, augstākās (pilna laika studijās) vai speciālās izglītības iestādē, izņemot laiku, kad attiecīgā persona ir pārtraukusi mācības vai studijas;
- 8) personu, kuru nodarbina darba devējs, kas reģistrēts Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā;
- 9) personu, kura ir pakļauta sociālās atstumtības riskam un kuru nodarbina darba devējs, kam piešķirts sociālā uzņēmuma statuss;
- 10) personu, kura sniedz valsts finansētu pavaduņa (bērnam līdz 18 gadu vecumam) vai asistenta pakalpojumu vai pašvaldības finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam, vai Eiropas Savienības politiku instrumentu projekta ietvaros finansētu aprūpes pakalpojumu bērnam līdz 18 gadu vecumam;
- 11) laiku, kurā pašnodarbinātajam ir pārtraukta saimnieciskā darbība;
- 12) sezonas laukstrādnieku ienākuma nodokļa maksātāju, iekšzemes darba ņēmēju pie darba devēja ārvalstnieka un ārvalstu darba ņēmēju pie darba devēja ārvalstnieka.

Minimālās obligātās iemaksas, kas papildus jāveic darba devējam un pašnodarbinātajam, aprēķina **Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra** triju mēnešu laikā pēc ceturkšņa beigām un līdz trešā mēneša 20. datumam paziņo par šīm iemaksām Valsts ieņēmumu dienestam.

Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra triju mēnešu laikā pēc kalendāra gada beigām veic minimālo obligāto iemaksu pārrēķinu, ņemot vērā minimālo obligāto iemaksu objektu gadam, un informē Valsts ieņēmumu dienestu par darba devēja un pašnodarbinātā pārmaksātajām minimālajām obligātajām iemaksām.

Valsts ieņēmumu dienests vienas darbdienu laikā informē darba devēju un pašnodarbināto Elektroniskās deklarēšanas sistēmā par aprēķinātajām minimālajām obligātajām iemaksām.

Darba devējam ir pienākums līdz trešā mēneša 23. datumam no paziņojuma saņemšanas dienas veikt minimālās obligātās iemaksas par darba ņēmējiem.

Pašnodarbinātajam ir tiesības līdz trešā mēneša 23. datumam no paziņojuma saņemšanas dienas veikt minimālo obligāto iemaksu avansa maksājumu.

Ja pašnodarbinātais (arī autoratlīdzības saņēmējs un mikrouzņēmumu nodokļa maksātājs), kurš nav vienlaikus darba ņēmējs, prognozē, ka viņa ienākums no saimnieciskās darbības nerasniegs 1500 eiro ceturksnī, viņš iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā apliecinājumu par nākamā ceturkšņa plānotajiem ienākumiem līdz:

- 1) 2021. gada 15. jūlijam par 2021. gada trešo ceturksni;
- 2) 2021. gada 15. oktobrim par 2021. gada ceturto ceturksni.

Valsts ieņēmumu dienests apliecinājumu nodos Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai, un tā, ņemot vērā pašnodarbinātā prognozes, obligātās iemaksas par konkrēto ceturksni neapņēms.

Pašnodarbinātais, kurš ieguvis radošās personas statusu atbilstoši Radošo personu statusa un profesionālo radošo organizāciju likuma 12. pantam un kura obligāto iemaksu objekts gadā ir mazāks par 6000 eiro, minimālo obligāto iemaksu veikšanai ir tiesīgs lūgt finanšu atbalstu Valsts kultūrkapitāla fonda Radošo personu atbalsta pasākumu programmā. Valsts kultūrkapitāla fonds minimālās obligātās iemaksas par pašnodarbināto veic valsts sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā.

Grozījumi attiecībā uz mikrouzņēmumu darbiniekiem

Ja mikrouzņēmums, sākot ar 2021. gada 1. janvāri, pieņem darbā darbiniekus, tad darbinieki ir pakļauti sociālajai apdrošināšanai kā darba ņēmēji vispārējā kārtībā.

Grozījumi attiecībā uz autoratlīdzībām

Līdz 2021. gada 1. jūlijam autoratlīdzību saņēmējiem saglabājas līdzšinējā nodokļu maksāšanas kārtība un likmes.

Pārejas periodā no 2021. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 31. decembrim autoratlīdzības saņēmējam ir tiesības neregistrēties kā saimnieciskās darbības veicējam, piemērojot šādu nodokļa maksāšanas kārtību:

➤ autoratlīdzības izmaksātājs (kas nav kolektīvā pārvaldījuma organizācija), ja autors nav reģistrējis saimniecisko darbību, ietur iedzīvotāju ienākuma nodokli izmaksas vietā, nepiemērojot izdevumu normas, un iemaksā to vienotajā nodokļu kontā ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša 23. datumā, piemērojot likmi:

- autoratlīdzības ieņēmumiem līdz 25 000 eiro – 25 %;
- autoratlīdzības ieņēmumiem, kas pārsniedz 25 000 eiro, – 40 %.¹

No autoratlīdzības aprēķinātais un iemaksātais nodoklis, kas ieturēts, piemērojot 25 % un 40 % likmi, tiek sadalīts:

- 80 % – valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām;
- 20 % – iedzīvotāju ienākuma nodoklim.

¹ Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" pārejas noteikumu 163.punkts

No autoratlīdzībām, ko izmaksā kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, obligātās iemaksas neveic.

Ja autoratlīdzības līgums ir noslēgts līdz 2020. gada 31. decembrim un samaksa atbilstoši noslēgtajam autoratlīdzības līgumam tiek izmaksāta 2021. gadā, attiecībā uz ienākumu no minētā autoratlīdzības līguma 2021. gadā piemēro likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normas redakcijā, kas bija spēkā 2020. gada 31. decembrī.

Grozījumi attiecībā uz pašnodarbinātajiem

No 2021. gada 1. jūlija pašnodarbinātais pensiju apdrošināšanai veiks iemaksas 10 % (līdzšinējo 5 % vietā) apmērā.

Par periodu no 2021. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 31. decembrim pašnodarbinātie veic obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai vismaz 10 % apmērā un, ja pašnodarbinātā ienākumi mēnesī:

1) sasniedz vai pārsniedz 500 eiro, – papildus brīvi izraudzītajam obligāto iemaksu objektam, kas mēnesī nedrīkst būt mazāks par 500 eiro, reizi ceturksnī veic obligātās iemaksas valsts pensiju apdrošināšanai no brīvi izraudzītā obligāto iemaksu objekta un faktisko ienākumu starpības;

2) ir mazāki par 500 eiro, – reizi ceturksnī veic obligātās iemaksas valsts pensiju apdrošināšanai no ienākuma.

Pašnodarbinātais no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma 2021. gadā obligātās iemaksas veic tāpat kā citi pašnodarbinātie katru ceturksni, nevis vienu reizi gadā, kā tas bija noteikts līdz šim. Par laika periodu no 2021. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 30. jūnijam no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma obligātās iemaksas pensiju apdrošināšanai neveic.

Informāciju sagatavoja
Valsts ieņēmumu dienesta
Nodokļu pārvalde